

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant starszy inspektor sądowy Marta Brzezińska

po rozpoznaniu na rozprawie, w dniu 12 lutego 2025 r. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej,

przy udziale obrońcy obwinionego adwokata S. S. oraz pełnomocnika pokrzywdzonej K. G. adwokata M. B.

w sprawie obwinionego adwokata X.Y.,

kasacji wniesionej przez obwinionego od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 21 października 2023 r., sygn. [...], utrzymującego w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej [...] z dnia 26 maja 2022 r., sygn. akt [...]

orzeka:

1. uchyła zaskarżony orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 21 października 2023 r., sygn. [...] oraz utrzymane nim w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej [...] z dnia 26 maja 2022 r., sygn. akt [...] i na mocy art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k w zw. z art. 95n pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982r. - Prawo o adwokaturze, postępowanie dyscyplinarne wobec

obwinionego adwokata X.Y. odnośnie zarzucanych mu czynów umarza;

2. obciąża Naczelną Radę Adwokacką kosztami postępowania w sprawie.

Zbigniew Korzeniowski Wiesław Kozielowicz Barbara Skoczowska

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 26 maja 2022 roku Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej [...], w sprawie [...] uznał obwinionego adwokata X.Y. za winnego popełnienia zarzucanych mu we wniosku Rzecznika Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej [...] z dnia 12 listopada 2020 r. czynów, zmieniając częściowo ich opis i ustalając, że obwiniony adwokat X.Y.:

- a. nie poinformował klientki w okresie od 12 grudnia 2018 roku do dnia 28 lutego 2019 roku o wpływie na jego rachunek depozytowy łącznej kwoty 669.725,79 złotych z tytułu kwot zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z dnia 5 listopada 2018 roku*
 - b. pozostawał w nieuzasadnionym opóźnieniu w wypłaceniu klientce zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z dnia 5 listopada 2018 roku kwot, to jest kwoty 344.000,00 złotych w okresie od 12 grudnia 2018 roku do dnia 4 marca 2019 roku oraz kwoty 244.448,27 złotych w okresie od 12 grudnia 2018 roku do 23 lipca 2019 roku,*
 - c. nie przedstawił K. G. szczegółowego, pisemnego rozliczenia zatrzymanej kwoty 101.277,32 złotych przez adwokata X.Y. tytułem honorarium adwokackiego za prowadzoną sprawę, co wypełnia znamiona przewinienia dyscyplinarnego z art. 80 ustawy Prawo o adwokaturze w zw. z §. 50 ust.1 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (pkt 1 orzeczenia),*
- i za czyny z punktu 1.a na podstawie art. 81 ust 1 pkt. 6 ustawy Prawo o Adwokaturze wymierzył obwinionemu karę wydalenia z adwokatury (pkt 2

orzeczenia), za czyn z punktu 1.b na podstawie art. 81 ust. 1 pkt. 6 ustawy Prawo o Adwokaturze wymierzył obwinionemu karę wydalenia z adwokatury (pkt 3 orzeczenia), za czyn z punktu 1.c na podstawie art. 81 ust. 1 pkt. 4 i ust. 3 ustawy Prawo o Adwokaturze wymierzył obwinionemu karę zawieszenia w czynnościach zawodowych na okres 2 lat i orzekł zakaz wykonywania patronatu na okres 5 lat)pkt 4 orzeczenia). W pkt 5 orzeczenia Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej [...] wymierzył obwinionemu karę łączną wydalenia z adwokatury, zaś w pkt 6 zasądził od obwinionego X.Y. na rzecz Izby Adwokackiej [...] kwotę 3000 zł za dochodzenie dyscyplinarne oraz kwotę 3.000,00 zł za postępowanie przed Sądem Dyscyplinarnym I instancji.

Odwołanie od orzeczenia Sądu I instancji wniósł obwiniony adwokat X.Y., zaskarżając je w całości, podnosząc szereg zarzutów szczegółowo opisanych w odwołaniu, wnosząc o zmianę zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury orzeczeniem z dnia 21 października 2023 r., sygn. akt [...], utrzymał w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej [...] z dnia 26 maja 2022 r. sygn. akt [...] i zasądził od obwinionego kwotę 1000 zł tytułem zryczałtowanych kosztów postępowania przed Sądem II instancji.

Kasację od orzeczenia Sądu odwoławczego wniósł obwiniony X.Y., zaskarżając je w całości, zarzucając:

1. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 439 § 1 pkt. 8 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy prawo o adwokaturze, poprzez wydanie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury orzeczenia w dniu 21.10.2023 r. pomimo okoliczności, iż tej sprawie orzekał już Wyższy Sąd Dyscyplinarny adwokatury orzeczeniem z dnia 19 listopada 2022 r. (Vide akt notarialny z dnia 22.01.2024 r.), a zatem postępowanie w sprawie zostało już prawomocne zakończone (...),*

zaś w przypadku niepodzielenia zarzutu z pkt I kasacji obwiniony podniósł:

2. *rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. i w zw. z art. 89 ust. 1 w zw. z art. 80 ustawy prawo o adwokaturze w zw. § 50 ust. 1 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Wykonywania Zawodu w zw. z art 455 k.p.k. w zw. z art 440 k.p.k. w sytuacji, gdy brak było skargi uprawnionego oskarżyciela,*
3. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 439 § 1 pkt. 10 k.p.k. w zw. z art. 450 § 1 k.p.k., art. 452 § 3 k.p.k., w zw. art 79 § 1 pkt 3 i pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy prawo o adwokaturze w zw. z art. 6 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950r. w sytuacji gdy obwiniony nie miał obrońcy na etapie postępowania odwoławczego w trakcie rozpoznawania odwołania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Adwokatury, a winien mieć takiego obrońcę obligatoryjne podnosząc, iż istniała uzasadniona wątpliwość przewidziana w art 79 § 1 pkt 3 k.p.k. czy zdolność obwinionego rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona; oraz przewidziana w art 79 § 1 pkt 4 k.p.k. przesłanka czy stan zdrowia psychicznego obwinionego pozwalał mu na udział w postępowaniu przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Adwokatury lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny, które to okoliczności skutkowały powiadomieniem przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury Organów Izby Adwokackiej [...] postanowieniem z dnia 17 czerwca 2023 r. o konieczność wszczęcia*

postępowania w przedmiocie trwałej niezdolności adwokata do wykonywania zawodu (...),

4. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 439 § 1 pkt.1 lub 2 k.p.k w zw. z art. 91 ust. 4a w zw. z art. 95n pkt 1 ustawy Prawo o Adwokaturze w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 w zw. z § 4 ust. 2 i 3 Regulaminu działania organów adwokatury i organów izb adwokackich Załącznik do uchwały nr 56/2022 NRA z 13 marca 2022 roku w sytuacji gdy w zarządzenie o wyznaczeniu sędziów do rozprawy odwoławczej w dniu 21 października 2023 r. w osobach adw. A. K., adw. R. K. oraz adw. J. L. , zostało wydane przez Wiceprezes Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury, a nie Prezesa Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury, a w aktach sprawy brak jest umocowania do wydania takich zarządzeń przez Wiceprezes WSDA adw. M. T.,*
5. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. tj. art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. w zw. art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z zw. 437 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 447 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 „ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze w zw. z art. 438 k.p.k., w zw. z art. w zw. z art. 42 ust. 2 i 3 Konstytucji RP w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 EKPCz w zw. z art. 2 protokołu 7 do EKPCz mającą wpływ na treść Wyroku Sądu II Instancji, polegającą na nierozpoznaniu zarzutów obwinionego lub nienależytym ich rozpoznaniu i „przeniesieniu” uchybień Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej [...] na orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury polegające na: dokonaniu przez Sąd ad quem ustaleń, co do sprawstwa i winy obwinionego, a w konsekwencji wydanie wyroku arbitralnego i pozostającego w opozycji do funkcji gwarancyjnej postępowania*

odwoławczego, wskutek przeprowadzenia nieprawidłowej kontroli instancyjnej, polegającej na dokonaniu wybiórczej, powierzchownej i fragmentarycznej, a zatem dowolnej i nieobiektywnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, nieuwzględniającej przy tym wzajemnych związków pomiędzy poszczególnymi dowodami oraz uchylenie się od dokonania oceny części spośród przeprowadzonych dowodów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia, konsekwencją tego zarzutu jest: błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść (...),

w przypadku niepodzielenia zarzutu z pkt II kasacji zarzucił:

6. *rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 6 k.p.k. w zw. z art. 413 § 1 pkt 4 oraz § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 332 § 1 pkt 2 i 4 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. i art. 399 § 1 k.p.k. w zw. z art. 14 § 1 k.p.k., oraz art. 455 k.p.k. w zw. z art. 89 ust. 2 w zw. z art. 80 ustawy prawo o adwokaturze w zw. § 50 ust. 1 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Wykonywania Zawodu w zw. z § 33 ust. 1 lit. b i c, Uchwały Nr 50/2018 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 24 listopada 2018 r. „Regulamin działania rzeczników dyscyplinarnych i zastępców rzeczników dyscyplinarnych oraz trybu i sposobu ich wyboru” w zw. z art. 440 k.p.k. w zw. z art. 95n ust. 1 ustawy prawo o adwokaturze w zw. z art. 1 § 1 k.k. oraz art. 115 § 1 k.k. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950r. poprzez brak właściwej kontroli przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury orzeczenia SD IA [...] z dnia 26 maja 2022 r. w zakresie opisu zarzucanych obwinionemu czynów przez Rzecznika Dyscyplinarnego IA [...] relacji do wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego z dnia 12.11.2020 r., a następnie przypisanych obwinionemu czynów przez Sąd*

I instancji co skutkowało przekroczeniem granic oskarżenia w tym zakresie (...),

7. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 6 § 1 i § 2 kk. oraz art 7 k.p.k. w zw. z art 410 k.p.k. w. zw. art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 413 §1 i 2 k.p.k. w zw. art. 424 § 1 i 2 k.p.k. z art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. § 33 ust. 1 lit. b, Uchwały Nr 50/2018 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 24 listopada 2018 r. „Regulamin działania rzeczników dyscyplinarnych i zastępców rzeczników dyscyplinarnych oraz trybu i sposobu ich wyboru” w zw. z art 440 k.p.k. w zw. z art. 95h ust. 1 ustawy prawo o adwokaturze poprzez brak kontroli instancyjnej orzeczenia Sądu I instancji w zakresie obejmującym określenie czasu i miejsca popełniania przewinienia dyscyplinarnego w zakresie czynu z pkt 1 c orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego [...] oraz art. 6 § 2 k.k. w zakresie braku określenia miejsca popełnienia czynów z pkt 1 a i 1 b orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego [...], a tym samym utrzymanie w mocy orzeczenia rażąco niesprawiedliwego,*
8. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 6 k.p.k., art. 7 k.p.k. w zw. art. 410 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 i 2 k.p.k., art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 332 § 1 pkt 2 i 4 k.p.k. i art. 399 § 1 k.p.k., w zw. z art 440 k.p.k. w zw. z art. 95h ust. 1 ustawy prawo o adwokaturze, oraz art. 455 k.p.k. zw. z art 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 „ustawy z dnia 26 maja 1982 r. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950r. co doprowadziło do naruszenia art. 89 ust. 2 w zw. z art 80 ustawy prawo o adwokaturze w zw. § 50 ust. 1 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Wykonywania Zawodu oraz art. 11 § 1 kk i art. 12 § 1 k.k.*

poprzez błędne zakwalifikowanie przypisanych obwinionemu przewinień dyscyplinarnych jako trzech jednostkowych czynów, co do których uznano obwinionego winnym, w sytuacji gdy stanowią one jedno przewinienie dyscyplinarne kwalifikowane z art. 80 ustawy prawo o adwokaturze w zw. z § 50 ust. 1 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Wykonywania Zawodu w zbiegu z art. 12 § 1 k.k.,

9. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 332 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 413 §1 i 2 pkt 1 k.p.k. w zb. art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k. art 438 ust. 1 k.p.k. w zw. art 457 § 3 k.p.k. w 433 § 2 k.p.k. w zw. z art 1 § 1 k.k. w zw. z art. 115 § 1 k.k. art. 80 ustawy Prawo o Adwokaturze w zw. z § 50 ust. 1 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu poprzez przypisanie winy i sprawstwa obwinionemu z pkt 1 c orzeczenia z cyt. przepisu w sytuacji gdy czyn ten wypełnia znamiona czynu z art 80 ustawy Prawo o Adwokaturze w zw. z § 50 ust. 2 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu,*
10. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 89 pkt 1 w zw. z art. 91 punkt 4a ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze w zw. z art 7 k.p.k., w zw. z art 92 k.p.k., art. 149 § 1 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k., w zw. 437 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art 457 § 3 k.p.k. w zw. z 440 k.p.k. w zw. z art 95h ust 1 ustawy prawo o adwokaturze w zw. z art. 6 ust. 1 i art 6 ust. 3 lit. c) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950r. poprzez brak kontroli Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury i zaakceptowanie orzeczenia Sądu I instancji w zakresie oparcia ustaleń faktycznych m. in. na podstawie protokołów rozpraw, które stanowiły projekt protokołów i nie mogą stanowić podstawy ustaleń faktycznych i wydanego orzeczenia w sprawie z dnia 26 maja 2022 r. m. in. bowiem*

były podpisywane przez osobę nieuprawnioną do podpisania, a nie przez Przewodniczącego składu orzekającego SD IA [...] adw. M. K., podczas rozpraw z dnia 19 marca 2021 r., 11 czerwca 2021 r., 21 lipca 2021 r., 20 października 2021 r., 23 marca 2022 r. oraz z dnia 13 kwietnia 2022 r. czego dowodzą bowiem dwie prywatne opinie grafologiczne,

11. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 89 pkt 1 w zw. z art 91 punkt 4a ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze w zw. z art 41 § 1 k.p.k. w zw. z art 440 k.p.k. w zw. z art. 95h ust. 1 ustawy prawo o adwokaturze w zw. z art 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 r. poprzez branie udziału w postępowaniu przed Sądem I instancji sędziego referenta adw. A. Ś., którego łączyły i łączą relacje prywatne z pokrzywdzoną K. G., (vide akt notarialny z dnia 20.12.2023 r. Rep A numer [...] sporządzony przed Notariusz J. W.) które eliminować powinny jego osobę od udziału w postępowaniu przed Sądem Dyscyplinarnym Izby Adwokackiej [...], dodatkowo potwierdzone zarzutem, którego kontrola jest przez WSDA niewystarczająca, w zakresie orzekania w I instancji przez sędziów, którzy wspólnie prowadzą kancelarię adwokacką w formie spółki partnerskiej.*
12. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 89 pkt 1 w zw. z art. 91 punkt 4a ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze w zw. z art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art 440 k.p.k. w zw. z art. 95h ust. 1 ustawy prawo o adwokaturze w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950r. poprzez branie udziału w postępowaniu przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym adw. P. K. pozostającego w tej samej Izbie Adwokackiej tj. [...]. co pełnomocnik pokrzywdzonej dodatkowo Sędzia ten był dwukrotnie wymieniany z*

sędziami na rozprawach w dniu 19.11.2022 (k.58) r. i 23.10.2023 r. (k.268) oraz brał udział w wydaniu orzeczenia lub projektu orzeczenia z dnia 19 listopada 2022 r. co stanowi przejaw braku niezawisłości sędziowskiej i braku rzetelności prowadzonego postępowania.

13. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art 167 k.p.k. w z. art. 193 § 1 k.p.k., art. 202 § 1 oraz § 5 k.p.k. w zw. z art 7 k.p.k. w związku art. 410 z art. 31§ 1 i 2 k.k., w zw. z art. 6 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950r. poprzez bezpodstawne zobowiązanie obwinionego przez Wyższy Sad Dyscyplinarny Adwokatury do wykonania samodzielnie opinii procesowej z zakresu psychiatrii zgodnie z postanowieniem Sadu z dnia 17 czerwca 2023 r. i zaniechanie przez Sąd, pomimo procesowego obowiązku, ustalenia czy w okresie od dnia 12 grudnia 2018 r. do końca lipca 2019 r. obwiniony rozumiał znaczenie swoich czynów i mógł pokierować swobodnie swoim postępowaniem z powodu swojego stanu zdrowia, czy istniały przeszkody w stanie zdrowia obwinionego które wpływały na osobę obwinionego w rozumieniu art. 31 § 1 i 2 kk, a nadto czy z powodu stanu zdrowia obwinionego był zdolny do samodzielnej obrony i czy obwiniony winien korzystać z pomocy obrońcy na każdym stadium prowadzonego postępowania dyscyplinarnego w tym szczególności podczas pierwszego przesłuchania przed Rzecznikiem Dyscyplinarnym IA [...] oraz na rozprawie w dniu 19 marca 2021 r. przed Sądem Dyscyplinarnym IA [...] (podczas to której rozprawy obwiniony występował bez pomocy obrońcy) niezależnie od formułowanych zarzutów, twierdzeń i wniosków przez obwinionego w sposób pisemny, oraz czy na skutek stanu zdrowia stan ten mógł wpłynąć na stopień zawinienia obwinionego, a jeśli tak to w jakim stopniu i zakresie.*

14. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 332 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zb. z art. 457 § 3 k.p.k. w 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 1 § 1 k.k. w zw. z art. 115 § 1 k.k. art. 80 ustawy Prawo o Adwokaturze w zw. z § 1 ust 2 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu poprzez ich niezastosowanie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury, w sytuacji gdy przepisy te nakładają obowiązek dokładnego określenia przypisanych obwinionemu przewinień dyscyplinarnych w zakresie indywidualizacji istoty zarzucanego obwinionemu czynów dotyczących motywacji oraz zamiaru ustalonego przez Sądy obu instancji.*
15. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 117 § 1 i 2a k.p.k., art. 450 § 2 i 3 k.p.k., ale i art. 452 § 3 k.p.k., a w konsekwencji art. 6 k.p.k. a także art. 175 § 1 k.p.k., art. 453 § 2 k.p.k. także naruszenie art. 93b ust. 2 i 5 prawa o adwokaturze oraz art. 377 § 3 k.p.k. zw. z art. 374 § 1 k.p.k., w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950t. tj. prawa do obrony, polegające na rozpoznaniu sprawy przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Adwokatury pod nieobecność obwinionego, który z uwagi na stan zdrowia wnosił o nierozpatrywanie sprawy bez jego udziału pomimo usprawiedliwionej nieobecności obwinionego na rozprawie i złożonego wniosku o odroczenie rozprawy oraz wniósł wnioskiem z dnia 17.10.2023 r. o odebranie od obwinionego dodatkowych wyjaśnień oraz wyargumentowania dla złożonych już wniosków dowodowych oraz uzupełniania dodatkowych zrzutów przeciw orzeczeniu z dnia 26.05.2022 r. SD IA [...] i uznania przez WSDA na rozprawie z dnia 21.10.2023 r. że nieobecność obwinionego jest usprawiedliwiona (...).*

16. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art 7 k.p.k. w zw. art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 §1 pkt 1 k.p.k. w zw. art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w, zw. 437 §1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. art. 453 § 2 k.p.k., art 440 k.p.k. w zw. z art. 95h ust. 1 ustawy prawo o adwokaturze w zw. z art 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 2, 5 k.p.k. w zw. z art. art. 452 § 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 170 § 2 k.p.k. i art. 405 § 2 i 3 k.p.k., w zw. Z art. 86a punkt 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze w zw. z art. 164 k.p.k. w zw.95n pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze z art. 95n pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 r. polegającą na nierozważeniu wszystkich wniosków dowodowych i zarzutów wskazanych w odwołaniu obwinionego oraz brak odniesienia się przez Sąd odwoławczy w ogóle do części z wniosków dowodowych i zarzutów procesowych w treści pisemnej uzasadniania (...).*
17. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 2 §2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art 7 k.p.k. w zw. art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 §1 pkt 1 k.p.k. art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z zw. 437 §1 i §2 k.p.k. w zw. z art 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze poprzez pominięcie przy wyrokowaniu przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury oraz poddania kontroli orzeczenia Sądu I instancji w aspekcie twierdzeń pokrzywdzonej zawartej w skardze, że obwiniony skontaktował się z pokrzywdzoną w dniu 18 lutego 2019 i przekazał że nastąpiła wypłata środków zaś Sąd IA [...] przyjął wbrew twierdzeniom samej K. G., że pokrzywdzona dowiedziała się o treści wyroku pierwszy raz z chwilą zapoznania z elektronicznym rozliczeniem podatku zaś Sąd odwoławczy na stronie 28 uzasadnienia*

przyjmuje ze pokrzywdzona powzięła informacje o wyroku od osób trzecich.

18. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 5 § 2 k.p.k. w zw. art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 §1 pkt 1 k.p.k. w zw. 437 §1 i § 2 k.p.k., art. 433 § 1 i 2 k.p.k. zw. z wart 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze poprzez przyjęcie przy wyrokowaniu przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury wbrew dokumentowi pełnomocnictwa, iż pokrzywdzona nie upoważniała obwinionego do odbioru należności na rachunek depozytowy kancelarii, w sytuacji, gdy opiera to twierdzenie jedynie w oparciu o zeznania pokrzywdzonej i wyjaśnienia obwinionego zatem zgodnie z zasadami procesowymi w przypadku wątpliwości, wątpliwości winny być rozstrzygnięte na korzyść obwinionego.*
19. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art 7 k.p.k. w zw. art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 §1 pkt 1 k.p.k. art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. 437 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 „ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze wobec braku skontrolowania orzeczenia Sądu I instancji w zakresie nieustalenia pełnego stanu faktycznego i braku ustosunkowania się przez Sad II instancji w zakresie zarzutu obwinionego co do twierdzeń pokrzywdzonej w zakresie przedstawienia kilku wersji dotyczących wysokości wynagrodzenia i przedstawiając ja na poziomie 15% w skardze z dnia 06.03.2019 r, zawiadomienia skierowanego do Prokuratury oraz pierwszego przesłuchania przed RD IA [...] w dniu 18 czerwca 2019 r. i ustaleniu przez Sądy meriti wysokości wynagrodzenia na poziomie 13% wbrew twierdzeniom samej pokrzywdzonej co ma wpływa wysokość kwoty ujętej w pkt 1b wyroku*

Sądu Dyscyplinarnego IA [...] z dnia 26 maja 2022 r. w zakresie nie rozliczenia przez obwinionego z pokrzywdzoną.

20. *Rażącą niewspółmierność kary dyscyplinarnej tj. art. 53 k.k. § 2 k.k oraz 424 §2 k.p.k. w zw. 437 § 1 i § 2 k.p.k., art. 433 § 1 i 2 k.p.k. zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art 452 § 3 k.p.k. art. 95n pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze poprzez przyjęcie przy wyrokowaniu przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury poprzez wymierzenie kary dyscyplinarnej rażąco niewspółmiernej do czynu z pominięciem dodatkowo zasad i dyrektyw wymiaru kary w szczególności warunków osobistych obwinionego, czego nie rozpatrzył i nie skorygował Sąd odwoławczy;*
21. *Rażące naruszenie prawa przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury tj. art. 426 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art 22 § 2 k.p.k. poprzez brak doręczenia obwinionemu postanowienia o odmowie zawieszenia postępowania w postępowaniu odwoławczym, a tym samym pozbawienie obwinionego możliwości zaskarżenia postanowienia przez obwinionego do równorzędnego składu odwoławczego WSDA.*

Na podstawie tak skonstruowanych zarzutów, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości.

Na rozprawie kasacyjnej, ustanowiony przez obwinionego obrońca z wyboru poparł kasację wniesioną przez obwinionego wnosząc o uchylenie orzeczeń sądu I oraz II Instancji i w konsekwencji o umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie karalności czynów, natomiast pełnomocnik pokrzywdzonej wniósł o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obwinionego adwokata X.Y. wywarła ten skutek, że należało uchylić zarówno zaskarżone orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 21 października 2023 r., sygn. akt [...] oraz utrzymane nim

w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej [...] z dnia 26 maja 2022 roku w sprawie [...]. Powyższe wynikało z nienależytego zrealizowania obowiązków kontrolnych przez sąd odwoławczy, wynikających z art. 433 § 1 i 2 k.p.k. tj. ustalenia czy w sprawie zachodziły uzasadnione wątpliwości co do poczytalności obwinionego w zakresie zarzucanych mu czynów, oraz czy takie wątpliwości powinien był powziąć Sąd pierwszej instancji. Przepisy art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. (odpowiednio stosowane w postępowaniu dyscyplinarnym adwokatów na mocy art. 95 n pkt 1 ustawy o adwokaturze) przewidują bowiem konieczność posiadania obrońcy przez oskarżonego (odpowiednio obwinionego), wobec którego zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności. Zaniechanie zaś wypełnienia tego obowiązku powoduje konsekwencje w postaci zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Prawo do obrony w postępowaniu represyjnym – a takim jest niewątpliwie postępowanie dyscyplinarne – zagwarantowane zarówno na poziomie konstytucyjnym (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP), konwencyjnym (art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka), jak i ustawowym (art. 6 k.p.k.) zakłada, że każda osoba oskarżona o popełnienie czynu zabronionego pod groźbą kary (odpowiednio: obwiniona o popełnienie deliktu dyscyplinarnego) posiada uprawnienie do skutecznego bronięcia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę. Na Sądzie rozpoznającym sprawę spoczywa obowiązek weryfikacji, czy *in concreto* występują okoliczności stanowiące przeszkodę dla realnego wykonywania prawa do obrony. Jeśli takie przeszkody zachodzą, należy zweryfikować, czy Sąd powziął środki, które w sposób wystarczający rekompensowały faktyczne ograniczenia w wykonaniu praw obwinionego (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 2 listopada 2010 r., Sakhnovskiy przeciwko Rosji).

Przeszkodą taką, która wystąpiła w niniejszej sprawie była wątpliwości, co do poczytalności obwinionego. Uchwałą 7 sędziów z dnia 21 stycznia 1970 r., sygn. VI KZP 23/69 Sąd Najwyższy wskazał, że istnienie uzasadnionej wątpliwości co do poczytalności oskarżonego w chwili popełnienia przestępstwa (ograniczenie zdolności rozpoznania czynu lub kierowania postępowaniem) albo w czasie postępowania karnego (ograniczenie możliwości skutecznej obrony) powoduje obligatoryjną obronę i potrzebę wydania przez biegłych lekarzy opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego. Potwierdzeniem powyższego jest unormowanie zawarte w art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k., w którym ustawodawca wskazuje na pewne okoliczności, których występowanie powoduje, że uczestnictwo obrońcy jest obowiązkowe. Okolicznością tą jest uzasadniona wątpliwość czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. Brak obrońcy z kolei, stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, zgodnie z treścią art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Wątpliwości co do poczytalności powinny być uzasadnione, co oznacza, że nie chodzi tu o jakiekolwiek lub czyjekolwiek wątpliwości, lecz o wątpliwości wynikające z obiektywnych przesłanek, powzięte wyłącznie przez organ procesowy. Uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego muszą mieć przecież oparcie w konkretnych okolicznościach ustalonych w sprawie, w konkretnych dowodach i muszą wynikać z oceny tych dowodów i okoliczności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2003 r., sygn. III KK 382/02). W tym kontekście istotne jest to, że wątpliwości dotyczące stanu zdrowia psychicznego oskarżonego uzasadnione są także wtedy, kiedy uprawdopodobniają choćby ograniczenie poczytalności i nie muszą mieć wcale charakteru ewidentnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2002 r., sygn. IV KK 216/02). W orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie przyjmuje się, że każdy stopień ograniczenia poczytalności powinien być brany pod uwagę

w związku z wątpliwościami co do poczytalności sprawcy jako podstawy do obrony obligatoryjnej.

Tymczasem, Sąd odwoławczy w tej sprawie całkowicie zignorował ciążący na nim obowiązek ustalenia, czy zachodzą jakiegokolwiek wątpliwości co do poczytalności osoby obwinionego – X.Y., a jeśli tak, to obowiązkiem sądu jest dopuścić dowód z opinii biegłych psychiatrów. Wyjaśnienie tej kwestii nie było pracochłonne ani skomplikowane; nie wymagało też podejmowania szczególnych zabiegów. Należy przy tym podkreślić, że obwiniony od samego początku kwestionował możliwość występowania przed sądem, składając wnioski dowodowe dotyczące wątpliwości w zakresie jego zdrowia psychicznego przedstawiając dokumentacją medyczną w tym zakresie. Co więcej, niejednokrotnie wnioski te skutkowały odraczeniem rozpraw, a które winny, już na etapie postępowania przed Sądem I instancji, zostać zweryfikowane. Nie można pominąć również i tego, że na etapie postępowania w II instancji Sąd powziął wątpliwość co do poczytalności obwinionego, składając w dniu 17 czerwca 2023 r. zawiadomienie do organów Izby Adwokackiej [...] o wszczęcie postępowania w przedmiocie trwałej niezdolności obwinionego do wykonywanego zawodu. Jednocześnie, ten sam Sąd zobowiązał obwinionego do przedłożenia prywatnej opinii z zakresu psychiatrii potwierdzającą stan zdrowia obwinionego. Skoro więc Sąd powziął wątpliwości w tym zakresie powinien dążyć do wyjaśnienia, czy podawane przez obwinionego fakty są tylko gołosłowne, czy też istotnie miały miejsce i w konsekwencji dopuścić dowód z opinii biegłych psychiatrów.

Kontynuując, skoro zatem Sąd odwoławczy zaniechał zbadania omawianej tu materii i rzecz całą w istocie sprowadził do oddalenia wniosku obwinionego samodzielnie ustalając, że wniosek ten zmierza do przewlekłości postępowania, to tym samym rażąco naruszył przepisy postępowania karnego. Sąd nie jest uprawniony do samodzielnej oceny stanu poczytalności, zaś

stwierdzenie, czy w chwili popełnienia zarzucanego czynu jego sprawca miał zniesioną lub ograniczoną w stopniu znacznym zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swym postępowaniem, czy też funkcje te miał zachowane, należy wyłącznie do biegłych dysponujących wiedzą specjalistyczną, których opinia podlega kontroli stron postępowania i ocenie sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2016 r., sygn. SNO 73/15).

Na marginesie należy dodać, że korzystanie przez oskarżonego (obwinionego) z przysługujących mu uprawnień nie może być interpretowane jedynie jako utrudnianie i przewlekanie przez niego postępowania, a słuszne jego postulaty nawet, gdy nie przynoszą oczekiwanych przez niego rezultatów (np. w zakresie jego inicjatywy dowodowej), powinny być przez organy procesowe zrealizowane. Zasady rzetelnego procesu oraz równości stron wymagają bowiem, aby uprawnienia, postulaty i wnioski procesowe obrony, jeśli tylko nie wykraczają poza granice racjonalności, były respektowane w stopniu nie mniejszym, aniżeli oskarżyciela (odpowiednio - rzecznika dyscyplinarnego) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2010 r., sygn. akt V KK 247/09).

Omawiane uchybienie miało istotny wpływ na treść orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury, gdyż utrzymano nim w mocy orzeczenie Sądu pierwszej instancji w sytuacji wątpliwości nie tylko co do tego, czy obwinionemu w toku procesu przysługiwało prawo do korzystania z obrony obligatoryjnej, ale przede wszystkim, czy obwiniony był zdolny do ponoszenia odpowiedzialności dyscyplinarnej za przypisane mu czyny. Jak powszechnie wiadomo, ustalenie poczytalności sprawcy czynu warunkuje możliwość przypisania mu winy, a w konsekwencji przestępstwa (odpowiednio deliktu dyscyplinarnego). Prawidłowe uwzględnienie kwestii wieloletniego leczenia

obwinionego mogłoby doprowadzić Sąd odwoławczy (a wcześniej: Sądu I instancji) do uznania, że w sprawie obrona obwinionego jest obligatoryjna.

W konsekwencji uchybienie polegające na naruszeniu prawa obwinionego do obrony w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 6 k.p.k. w szczególności przez nierozważenie obligatoryjności obrony, które wystąpiło już przed Sądem I instancji, a w toku kontroli odwoławczej nie zostało dostrzeżone powoduje, że przeniknęło do postępowania odwoławczego i zostało zaabsorbowane przez Sąd odwoławczy (por. J. Matras, w: K. Dudka (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2020, teza 3 do art. 537). Już z powyższej przyczyny kasacja okazała się zasadna co uprawniało Sąd Najwyższy do odstąpienia od badania zasadności dalszych zarzutów na podstawie art. 436 k.p.k., a orzeczenia Sądu odwoławczego oraz Sądu I instancji należało uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Niemniej jednak, przeszkodą do ponownego rozpoznania sprawy stało się przedawnienie karalności. Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. prawo o adwokaturze karalność przewinienia dyscyplinarnego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło 5 lat. Jak wynika z treści zarzutów obwiniony miał się dopuścić przewinień do lipca 2019 r., co determinowało umorzenie postępowania przez Sąd Najwyższy na mocy art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 ustawy o adwokaturze.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[M. T.]

[a.ł.]

Zbigniew Korzeniowski Wiesław Kozielowicz Barbara Skoczowska